

Metai po naujojo Darbo kodekso įsigaliojimo Lietuvoje. Kas pasikeitė?

Evelina Šilinytė

Teisininkė

- DK priimtas 2016-09-14
- DK įsigaliojo 2017-07-01

- DK keistas 8 kartus:
 - 3 kartus po įsigaliojimo
 - 5 kartus iki įsigaliojant
- Pasiūlymai keisti DK – 18 (17- Seimo narių; 1 – LR Prezidento)
- Populiariausi straipsniai keitimui:
- Švenčių dienos, MMA, DU mokėjimas, DS nutraukimas su nėščia darbuotoja, įspėjimas dėl darbo pareigų pažeidimo, budėjimo ypatumai ir t.t.

- Naujuoju Darbo kodeksu Vyriausybė siekė:
 - Trumpesnių darbuotojų atleidimo terminų (pasiekė)
 - Mažesnių išeitinių kompensacijų (pasiekė iš dalies)
 - Aiškesnio atostogų reguliavimo (???)
 - Daugiau darbo sutarčių rūšių (pasiekė),
 - MMA mokėjimu tik už nekvalifikuotą darbą (???)
-
- Nepatenkinti: darbdaviai, darbuotojai, profesinės sąjungos, Seimo nariai;
 - Viskas tinka – Vyriausybei, SADM.

VDI monitoringas

2017-07-01 – 2018-02-28

- Pažeidimai:
 - VDI gauta **2808 skundai** ir pranešimai dėl viešo intereso (**9 proc. daugiau**, nei atitinkamu laikotarpiu pernai - 2568), išnagrinėta 2620.
 - daugiausia nustatyta pažeidimų:
 - dėl darbo ir poilsio laiko (143),
 - darbo užmokesčio (65),
 - įdarbinimo (27).
 - Surašyti 2 Reikalavimai pašalinti pažeidimus dėl darbuotojų informavimo ir konsultavimo procedūrų.
 - atlikti **4953 patikrinimai nelegalaus darbo kontrolės srityje**, t. y. 23 proc. daugiau, nei tuo pačiu laikotarpiu 2016 – 2017 m.
 - buvo nustatyti **935 nelegalaus darbo atvejai** ir 1091 nelegaliai dirbę asmenys, o tai yra apie **50 proc. daugiau**, nei 2016 m. liepos – 2017 m. vasario mėn.

VDI monitoringas

2017-07-01 – 2018-02-28

- sumažėjo atvejų, kai VDI priėmė **nutarimus skirti baudas** – tokių nutarimų buvo **128** - beveik **34 proc. mažiau**, nei 2016 - 2017 m. (193).
- VDI atsižvelgė į tai, jog keitėsi teisinis reglamentavimas, todėl dauguma atvejų ūkio subjektams dėl nustatytų darbo teisės pažeidimų **buvo surašyta atitinkama rekomendacija**, kurios įgyvendinimas kontroliuojamas Lietuvos Respublikos vyriausiojo valstybinio darbo inspektoriaus nustatyta tvarka.

VDI monitoringas

2017-07-01 – 2018-02-28

- gauta **8283 rašytiniai paklausimai**.
- Paklausimų skaičius išaugo **daugiau nei dvigubai** (2016 - 2017 metais 3902 paklausimai);
- daugiausia kreipiamasi dėl darbo ir poilsio laiko (31 proc.), įdarbinimo bei darbo sutarties (30 proc. klausimų), darbo užmokesčio (13 proc.);
- darbuotojų atstovavimo klausimais kreipėsi 210 kartų (2016 - 2017 metais 2 kartus);
- dėl kolektyvinių darbo santykių (nuo 24 klausimų iki 65);
- gauta viso **96 517 skambučių**, beveik **50 proc. daugiau** (2016 - 2017 m. gauti 65 358 skambučiai);

Kokie klausimai kyla?

- daugiausiai ir problemų kyla dėl **apmokėjimo už nukrypimus nuoneaiškumų įprasto darbo laiko, darbo sutarčių pasibaigimo, atostogų suteikimo tvarkos, darbo tarybos sudarymo procedūrų;**
- Įstaigos išreiškė didžiausią susidomėjimą dėl darbo sutarčių sudarymo, jų turinio, būtinų sąlygų, vykdymo, pasibaigimo naujų nuostatų; darbo grafikų sudarymo klausimai; darbo laiko režimo ir darbo laiko normos klausimai;
- Mažiausią susidomėjimą įstaigoms sukėlė socialinio dialogo klausimai: socialinės partnerystės su darbuotojų atstovais klausimai; kolektyvinių sutarčių klausimai.

- VDI teritorinių skyrių darbo ginčų komisijos išnagrinėjo viso **4455** prašymus, 20 proc. daugiau;
- Dėl atleidimo iš darbo teisėtumo – **248 (67 proc. visų reikalavimų)**;
- Dėl neturtinės žalos atlyginimo – **81 (22 proc. visų reikalavimų)**;
- Dėl baudos už DGK ar teismo sprendimo nevykdymą – **27 (7 proc. visų reikalavimų)**;
- Dėl nušalinimo nuo darbo teisėtumo – **4 (1 proc. visų reikalavimų)**;
- Dėl diskriminacijos darbe – **3 (0,8 proc. visų reikalavimų)**;
- Dėl kolektyvinio darbo ginčo – **3 (0,8 proc. visų reikalavimų)**;
- Dėl nekonkuravimo susitarimų – **2 (0,5 proc. visų reikalavimų)**;
- Dėl darbo užmokesčio už kvalifikuotą darbą – **2 (0,5 proc. visų reikalavimų)**;
- Dėl konfidencialios informacijos atskleidimo – **1 (0,5 proc. visų reikalavimų)**

- didžiausias skaičius nagrinėjamų reikalavimų baigėsi taikos sutarčių sudarymu - apie 33 proc. visų reikalavimų,
- 28 proc. visų gautų reikalavimų buvo patenkinti arba patenkinti iš dalies,
- 24 proc. reikalavimų buvo atmesta.
- gauti 27 prašymai dėl baudų darbdaviui už DGK sprendimo nevykdymą skyrimo. Iš jų net 21 tenkintas arba tenkintas iš dalies.

VDI monitoringas

2017-07-01 – 2018-02-28

- sudarytos **356 247** darbo sutartys.
- **Terminuotų darbo sutarčių** sudaryta **85 801**, iš jų – 3 952 sudarytos su užsieniečiais.
- Sudarytos **158** darbo keliems darbdaviams sutartys, **11** darbo vietos dalijimosi sutarčių, **203** pameistrystės darbo sutartys, **1 391** projektinio darbo sutartis. Šių darbo sutarčių rūšių skaičius sudaro tik **0,5 proc.**

VDI monitoringas

2017-07-01 – 2018-02-28

- Nutraukta darbo sutarčių pagal atleidimo pagrindą:
- **Darbuotojo iniciatyva – 270 197 darbo sutartys (74 proc.);**
- Darbdavio iniciatyva – 18 808 darbo sutarčių (5 proc.; iš jų darbdavio valia – 156 sutartys);
- Pasibaigus terminuotos darbo sutarties terminui – 46 802 darbo sutarčių (13 proc.);
- Šalių susitarimu – 19 874 darbo sutarčių (5 proc.);
- Kitais pagrindais – 9 188 darbo sutarčių (3 proc.).

Darbuotojų atstovavimas

- **110 786** Lietuvos Respublikoje veikiančių ūkio subjektų;
- Statistikos departamento duomenis, sausio pradžioje veikė **11 002** ūkio subjektai, turintys **20 ir daugiau darbuotojų**,
- tik apie **10 proc. visų ūkio subjektų!**
- daugiau nei 80 proc. veikiančių ūkio subjektų turi mažiau negu 10 darbuotojų (darbo taryba nesteigiama, veikia patikėtinis);
- pateikė 2305 pranešimus apie darbo tarybos sudarymą;
- VDI iki šiol sukaupė duomenis apie **34 828** ūkio subjektus bei darbuotojų atstovavimą juose.

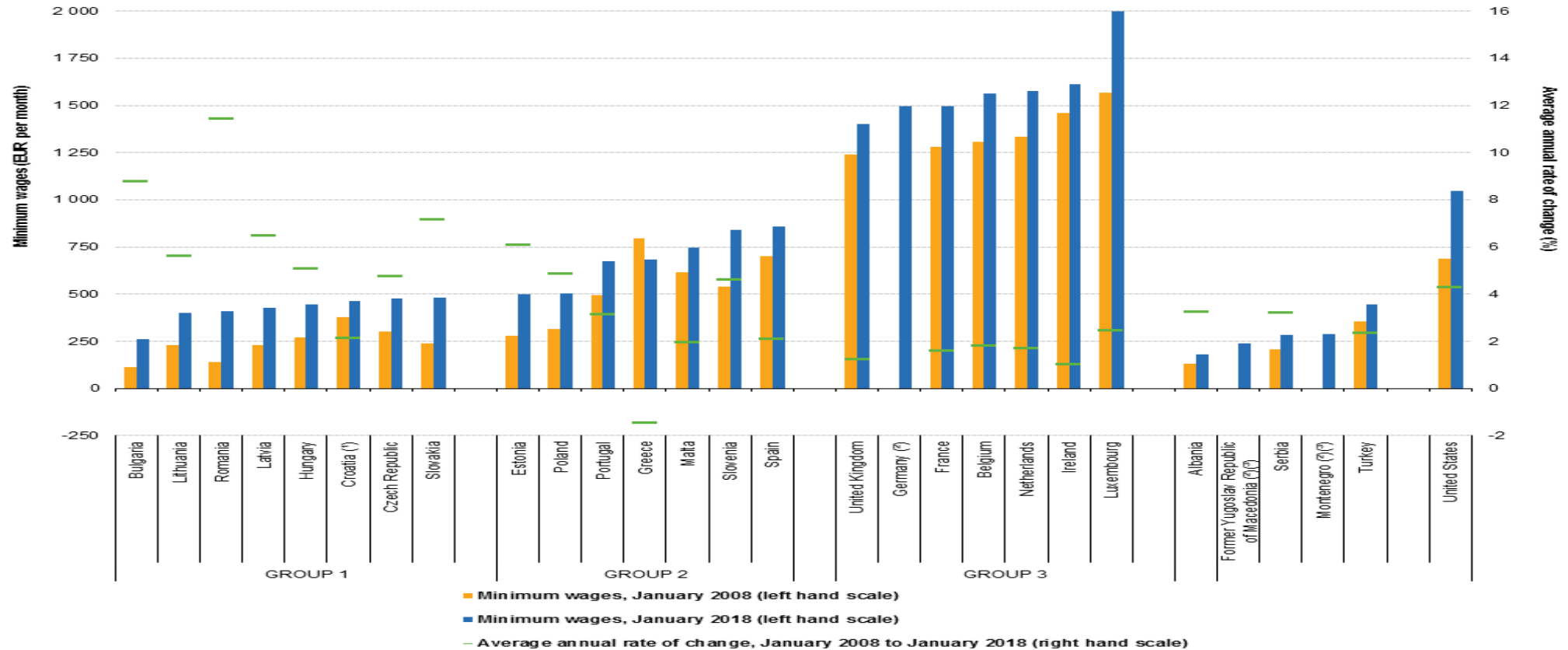
Darbuotojų atstovavimas

- **13 648** ūkio subjektuose (39 proc.) darbuotojus atstovauja paskirti atstovai (kai kurios įmonės turi kelis skirtingus atstovavimo būdus).
- **3 382** atvejais ūkio subjektuose darbuotojus atstovauja **darbo taryba (25 proc.** ūkio subjektų, kuriuose darbuotojai atstovaujami), –
- **1 305 atvejai (10 proc.)** darbuotojams atstovauja įmonės **profesinė sąjunga**;
- **132 atvejai (1 proc.)** darbuotojams atstovauja ekonominės šakos **profesinė sąjunga** .
- net **73 proc.** ūkio subjektų vietoj darbo tarybos yra išrinktas **darbuotojų patikėtinis**.
- **3 005** ūkio subjektuose galioja pasirašytos **kolektyvinės sutartys**,
- 391 subjektuose – šakos kolektyvinės sutartys (viso įvairių rūšių kolektyvinės sutartys galioja 25 proc. ūkio subjektų).

Darbuotojų atstovavimas

- gauta 20 darbdavių prašymų suteikti sutikimą nutraukti darbo sutartį su darbuotojų atstovu;
- 2 prašymus darbdaviai atsiėmė,
- 1 prašymas buvo nenagrinėtas,
- 14 atvejų tenkino prašymą atleisti darbuotojų atstovavimą įgyvendinančius asmenis.
- 1 prašymo netenkino, nes darbdavys nepateikė motyvų, kad darbo sutarties nutraukimas nėra susijęs su profesinės sąjungos pirmininkės veikla profesinėje sąjungoje, o profesinės sąjungos pagrindė, kad toks atleidimas yra susijęs su narės veikla.

O kaip su MMA?



Note: Denmark, Italy, Cyprus, Austria, Finland and Sweden: no national minimum wage.

(*) July 2008 instead of January 2008.

(*) January 2008 and average annual rate of change: not available.

(*) January 2017 instead of January 2018.

Source: Eurostat (online data code: earn_mw_cur)

Darbuotojų skaičius pagal darbo užmokesčio dydį

		Iš viso darbuotojų	Minimalioji mėnesinė alga ir mažiau	Daugiau nei minimalioji mėnesinė alga, bet ne daugiau nei 400 EUR	401–450 EUR	451–600 EUR	601 EUR ir daugiau
Iš viso pagal ekonomines veiklos rūšis	2016	959935	94407	44194	72370	215263	533701
	2017	971409	31795	57924	74136	209079	598475

Kas pasikeitė?

1. Daugiau neaiškumų;
2. Daugiau nepasitenkinimo;
3. Daugiau darbuotojų teisių pažeidimų;
4. Mažiau kontrolės;
5. ???